

ליה לברוכי אל אמת דיין אמת דתניא מה הן אומרים בבית האבל ברוך הטוב והמטיב רבי עקיבא אומר דיין אמת ולתנא קמא הטוב והמטיב ולא דיין אמת ומאי שנא בבית האבל בכל דוכתא נמי הכי מברכין אלא הטוב והמטיב ואל אמת ר' עקיבא אומר דיין אמת לחודיה מר זוטרא איקלע לבי רב אשי ומטיא מילתא וברוך הטוב והמטיב אל אמת דיין שופט בצדק ושליט במעשיו שאנחנו עמו ועבדיו ובכל חייבים אנו להודות לו ולשבחו שבת עולה ואינה מפסקת מאי טעמא עונג הוא דכתיב ביה הרגלים מפסיקין ואינן עולין מאי טעמא שמחה הוא דכתיב בהו היכי דמי אין עולין כגון דקברוהו ברגל אבל לפני הרגל אפילו יום אחד ואפילו שעה אחת בטלה ממנו גזירת שבעה דתניא קיים כפיית המטה שלשה ימים קודם הרגל אינו צריך לכפותה אחר הרגל דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים אפילו יום אחד ואפילו שעה אחת רבינא איקלע לסורא דפרת אמר ליה רב חביבא מסורא דפרת לרבינא הילכתא מאי הילכתא כרבי אליעזר דאמר ג' ימים או הילכתא כרבנן דאמרי אפילו יום אחד ואפילו שעה אחת מאי טעמא הלכה כדברי המקל באבל והא דאמרת קברוהו ברגל אין רגל עולה לו הני מילי למניין שבעה דלא נהיג מילי דשבעה אבל לעניין שלשים עולה מאי טעמ' משום דאין תספורת ברגל אע"ג דהא דלא מספר משום אבילו' הוא אלא משום רגל אפי' הכי עולה דתניא רגל עולה לו:

ברם צריך עצרת בזמן הזה דיום אחד הוא וראש השנה ויום הכפורי' נמי מבטלי גזירת שבעה אי לא מי אמרי' רגל דהוי שבעה מבטל גזירת שבעה אבל הני דחד יומא אינון בשבת דמו או דילמא שבת עונג הוא דכתי' ביה אבל הני כיון דאית בהו שמחה כרגלים דמו ומפסיקין ת"ש דתנן ר' אליעזר אומ' מיום שחרב בית המקדש עצרת כשבת מאי טעמ' דליכא ראייה וחגיגה ודליכא תשלומין כל שבעה רבן גמליאל אומ' ראש השנה ויהכ"פ כרגלים מאי טעמ' כיון דהוקשו כל המועדי' כולם זה בזה אפילו ראש השנה ויום הכפורים וכ"ש עצרת דאיקרי רגל ואיקרי חג ואית ביה שמחה אמר רב גידל בר מנשיא אמר שמואל הלכה כרבנן:

Acc to Rav
? Count

ן נראה מהירושלמי דאמרינן התם כותב כדי להניחם עליו.²
 יו לכתוב תפלין במועד אע"פ שאין מועד זמן תפלין כדי שיהיו
 ויש מן החכמים שנהגו להניח במועד בלא ברכה מספק.³
 נתנו פי' בה"ג ז"ל שאין לו מה יאכל.⁴ ואינו מחזור דא"כ אמאי
 משאר מלאכות דאם אין לו מה יאכל שרי. אפילו לעשיר
 ולא הנכון שיש לו מה יאכל והתירו כדי פרנסתו.⁵
 ובלת לציציתו כלומר נותן החוט על הירך ומשפשף בידו אבל

ין. כותב אדם חשבונותיו במועד ומחשב את יציאותיו במועד.⁶
 מועד. אבל לא ימוד ולא ימנה ולא ישקול כדרך שהוא עושה בחול.
 נתנו וכו' מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת כלומר מה
 את מתו ג' ימים קודם שבת בטלה ממנו גזרת ז' מפני שאמרו
 בה מקצת אבלות דהיינו דברים שבצנעא⁷ ואינה מפסקת שצריך
 דאי מפסקת לא משכחת ז' ימי אבלות שהרי אין שבעה בלא שבת.⁸
 חמים מאצלו וכו' מנאן אמרו בתוס' דצריך לנהוג מקצת אבלות
 סובר כן. ולא סגי⁹ במקצת ליל שביעי. גם בתוס' העידו שר"ת
 פ' ררחוק בליל שביעי.¹⁰
 וכן שאול ביום ל'. פירוש לפי שהוא אבלות קלה דלא איתסר ליה
 פרנים בכלי והילכך מקצת היום ככלו.

בירושלמי איתא "פתר לה בכותב להניח" כלומר להניח לאחר המועד
 (109). אבל להניחם עליו מותר. (3) וכ"ה ברישב"א וטוא"ח סימן
 (4) לפנינו ליתא. (5) וכן דעת הרמב"ם פ"ו מיו"ט ה"ג. והריב"ג
 הרמב"ם צריך לפרש דר' יוסי לאחמורי מכולי אתי דלאחרים בטובה
 ולא שרי אא"כ אין לו מה יאכל. וכן י"ל בדעת הבה"ג וסרה בזה
 יל דף י"ב.

ועי' תוס' ד-ה ר' יוסי וכ"פ הטור ורמ"א שם. ועי' מ"א סק"ס.
 עם ההיתר לדעת הרמב"ם פ"ו מיו"ט הי"ד. והרמב"ן בליקוטותיו. משום
 כ"ג והסמיג והביי בשם הרשב"א כתבו דההיתר הוא משום דהי דבר האבד,
 נן. ועי' מ"א תקמ"ה ס"ק י"א.
 לומר דלכן אינו עולה משום דרגל אינו נוהג דברים שבצנעא דהא דעת
 יברים שבצנעא. אלא דהוא נתינת טעם על שבת עולה. והא דרגל אינו
 ג שייך טעמא דירושלמי שהביא רבינו בסמוך לענין שבת. ועיין משיכ
 ינים הטעם דשבת עולה וכו' משום דשבת עונג כתיב בה. הרגלים מפסיקין
 כתיב בהו. ואין זה סתירה לטעם שכתב רבינו כאן דזהו ביאור טעם
 שמחה לכן אינו נוהג דברים שבצנעא ומה"ט אינו עולה. אבל שבת עונג
 הג דברים שבצנעא ועולה. ולהסוברים דברים שבצנעא נוהג אף ברגל
 ישו עפ"י הירושלמי (שהביא רבנו בסמוך) דאי מפסקת לא משכחת ז' וכו'
 דהה"ה. (12) עי' תוס' כ"א ב' ד"ה אפילו וברא"ש ס"ל

ואין הלכה כמותו¹ ביום שביעי דהוא אבילות חמור מכמה דברים ומיהו למסקנא הלכה
 כאבא שאול בזה ובוה². ואם חל שביעי שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח ברגל עצמו
 שהרי שבת עולה לו. והרי זה כקובר ז' ימים קודם הרגל, אבל אם חל שביעי שלו ביי"ט לא
 יגלח במועד כיון דכשנכנס י"ט לא השלים אבילותו דשבי שלו היה. וכן כתב הרמב"ם ז"ל
 בהלכות אביל³ בהלכות י"ט⁴ פרק ז' ה"ה חל שביעי שלו ביי"ט לערב י"ט שהוא שבת
 וטעות ספר הוא בדבריו⁵. וכתב הרי"ף ז"ל ומאן דשכיב ליה שכבא וכו' כמו שכתוב
 בהלכות. וי"א⁶ דבי"ט שני של ר"ה שאינו מתאבל כלל דקדושה אחת הן ואע"פ שעולה
 [34]. אינו נוהג לעולם ואפילו הוי יום מיתה וקבורה. וכן דעת הרמב"ם ז"ל⁷. ולפי דעת
 הגאונים ז"ל כיון שהוא מדרבנן אתי עשה ודחי ליה הילכך נהיג ביה כשאר י"ט שלגליות⁸.
 דקא נהגא מצות שלשים ברגל פי' מדין אבלות כגון שהיו לו כלים מגוהצים חדשים
 ולבנים שיכול ללבושם ברגל הוי אסור משום שלשים וכן לענין נטילת צפרנים בגנוסטר⁹.
 ולענין שמחת מרעות. ואם בא ממדינת הים ובית השביה ושאר דרכים שמנו חולל שהוא
 מותר לספר ולכבס מדין הרגל מדין אבלות אסור¹⁰. וכן פי' הרמב"ן ז"ל¹¹ והטעם לפי שאין
 אבלות מתפרסמת עליו בכך.
 ומלאכתו נעשית ע"י אחרים פירוש בבתייהם אבל לא בביתו¹² ודוקא מלאכתה שאינה
 אבידה אבל מלאכה האבידה מותר לעשות בעצמו כדאמרינן בפירקין דלעיל¹³.

(1) כני' כ"מ (עי' דק"ס עמוד ל"ב הערה ש.). (2) כ"ה ברא"ש סימן כ"ו.
 (3) פי' ה"י. (4) צ"ל אבל בהל' יו"ט. (5) ה"ח. (6) וכ"כ ה"ה בהל' יו"ט. ובראש ספר
 מעשה רוקח הביא מחידושי משקין להר' חיים בר' דוד תלמוד הרשב"א ז"ל שהרמב"ם בעצמו צוה
 לתקן ולכתוב שמיני שלו להיות ביו"ט. והמהרי"ק שורש קנ"ב הביא מספר בית מועד שהעמיד הנוסחא
 והוא דחה דבריו ועי' כ"מ פ"ז מיו"ט הל' י"ח שגם הוא רצה לקיים הנוסחא. (7) סימן אלף קצ"ז.
 (8) עי' באו"ז הלכ' אבלות סי' תל"ב. (9) פי' מאבל ה"י. ונראה מדברי רבנו שתוס' בדעת
 הרמב"ם דאע"ג דאינו נוהג אבילות מ"מ עולה. וכ"כ הרמב"ן בחוה"א (ענין שבתות ויו"ט והטור יו"ד
 סימן שצ"ט) בדעת הרמב"ם. ועיין ברדב"ז שם שחולק ע"ז דאינו עולה. אבל בתשובותיו (ח"ד סימן אלף
 קל"ג ס"א) תופס בפשיטות דעולה. וכ"פ הש"ך (שם) סק"ח.
 (10) וכ"כ רבינו להלן כ"ד א' בשם מורו עיי"ש. אבל טסק הרמ"א שם דאין אבלות נוהגת
 בשום יו"ט שני. (11) מבואר דסובר דנטילת צפרנים מותר בחוה"מ אף בגנוסטר, כדעת הרי"ף
 רמב"ם והרמב"ן. (ראה מש"כ רבינו לעיל י"ח א' ובהערה שם). (12) עי' דף י"ז ב'.
 (13) בתוה"א ענין שמועה ד' ויניציאה דף ע"ח ע"ד.
 (14) ודלא כדמשמע מדברי המהר"ם ה' שמחות סי' פ"ג דשרי אפילו בביתו מדהוצרך לומר
 הטעם כיון שהן תשלומין בעלמא אין חמורין כשאר אבלות. ועי' מחנה לוויה שם (וכסברת הגרע"א
 בגליון הש"ס שם על דברי התוס'). (15) דף י"א ע"ב. ודבריו צ"ע דהרי התם מבואר דאף בדבר האבד
 אינו שרי אלא ע"י אחרים. וכדאמרינן שם. זאת אומרת דברים המותרים — אלו דברים העשויין לאבל,
 ועי' ר"י נכ"ח ח"ג שכ' גבי הקובר מתו ברגל (שנוהג ז' אחר הרגל) דבאותן הימים שנשאר מהרגל
 אחר קבורת המת מותר לעשות בעצמו דבר האבד עיי"ש. וזה אינו ענין לדברי רבנו. דהתם שפיר י"ל
 דמותר לעשות בעצמו כיון דבמועד הוא ואיכא איטורא גם על אחרים. דבמועד אין הפרש בין ע"י
 עצמו או ע"י אחרים (עי' חירושי רע"א יו"ד שצ"ט). אבל רבנו שכ' דין זה לענין הימים שאחר הרגל
 צ"ב אמאי מותר אפילו ע"י עצמו. וצ"ל דסובר רבנו דאלה הימים כיון שהם אינם אלא תשלומין
 בעלמא אינם חמורים כשאר אבלות. וכמוש"כ המהר"ם ה' שמחות סי' פ"ג. (ואף שלענין לעשות בביתו
 אינו מחיר בדבר שאינו משום הר סברא. ראה הסרתנו הכורמת. אפי' מהירושלמי בעצמו מסמיו
 אבד

(9)

X

Tur, Yoreh Deah 399

☆ AN

Yoreh Deah, Siman 399

הקובר מתו קודם הרגל בענין שחל עליו אבילות ונהג בו אפילו שעה אחת קודם הרגל הרגל מפסיק האבילות ומבטל ממנו גזירת ז' וימי הרגל עולין לו למנין ל' הרי שבעה לפני הרגל וימי הרגל ומשלים עליהם השלשים ודוקא שנהג אבילות באותה שעה אפי' לא נהג אלא דברי' שבצינעא כגון ששמע שמועה קרובה ביום שבת שחל להיות ערב הרגל שאע"פ שאינו נוהג אלא דברים שבצינעא הרגל מפסיק אבל אם שגג או הזיד ולא נהג אבילות או שהיה קרוב לחשיכה ולא היה יכול לנהוג אין הרגל מבטל האבילות וכל שכן אם לא ידע במיתת המת קודם הרגל שאין הרגל מבטלה אלא נוהג ברגל דברים שבצינעא ומונה ז' אחר הרגל ובאותם השבעה מלאכתו נעשית ע"י אחרים ועבדיו ושפחותיו עושין בצינעא בתוך ביתו דכיון דכבר נתבטל בשבעת ימי הרגל ממלאכה אע"פ שלא נתבטל מחמת האבל אלא מחמת הרגל מ"מ סוף סוף נהג כדין אבילות בענין המלאכה הילכך אין להחמיר בו כמו בשאר אבילות ומלאכתו נעשית על ידי אחרים וכל ימי הרגל רבים מתעסקים בו לנחמו הילכך אין מתעסקין בו לנחמו אחר הרגל ורגל עולה למנין שלשים שהרי דין שלשים דהיינו גיהוץ ותספורת נוהגין ברגל וכתב הרמב"ן ולא מתורת רגל לבד אסור בהן אלא אף מתורת אבל שהרי מתורת הרגל מותר ללבוש בגדים מגוהצין חדשים ולבנים ונוטל צפרניו במספרים ושמח שמחת מריעות והבא ממדינת הים ומבית השביה ומשאר דרכים שמנו חכמים מותרין לספר ולכבס ומדין אבילות אסורים בכולן כמו בחול שהוא

41

אסור בתספורת ובגיהוץ בין לכבס בין ללבוש ואפי' הבא ממדינת הים ואסור בשמחת מריעות ואסור בנטילת
 צפרנים במספרים ומדברי א"א הרא"ש ז"ל יראה שאינו אסור כלל מתורת אבילות אלא בדברים האסורין לו
 מתורת הרגל הקובר מתו ברגל בחה"מ נוהג דין אנינות כל זמן שאינו נקבר ולאחר שיקבר נוהג דברים
 שבצינעא והרמב"ם כתב שאינו נוהג אפי' דברים שבצינעא ולא נהירא והרגל עולה למנין שלשים שמשלים
 עליהם שלשים אפי' קברו בחג ולא אמרינן דחג שמיני עצרת מבטל ומתעסקין ברגל לנחמו ולאחר הרגל
 מתחיל למנות שבעה וכשיכלו ז' למיתת המת אף על פי שעדיין לא כלו ז' ימי האבילות מלאכתו נעשית ע"י
 אחרים (ו) ואין רבים מתעסקין בו לנחמו כגון אם קברו בג' ימים אחרונים של הרגל מלאכתו נעשית ע"י אחרים
 בג' ימים אחרונים של האבל ואם נהג ז' לפני הרגל והרגל פגע בו תוך שלשים הרגל מבטל ממנו גזירת
 שלשים אפי' אם חל יום ז' בערב הרגל דמקצת היום ככולו ועולה תחלתו לסוף ז' וסופו עולה לתחילת שלשים
 ומותר לספר ולכבס ולרחוץ ערב הרגל וכן אם חל יום שמנה בשבת שבערב הרגל מותר לספר ולכבס ולרחוץ
 בע"ש ואם לא גילח בע"ש או בערב הרגל מותר לגלח אחר הרגל שכבר נתבטל ממנו גזירת ל' אבל תוך הרגל
 לא יגלח כיון שהיה אפשר לו לגלח קודם הרגל ואם חל שביעי שלו בשבת בערב הרגל אסור לגלח בערב שבת
 ומותר לגלח אחר הרגל וכן בתוך הרגל כיון שלא היה יכול לגלח קודם הרגל ואם חל יום ששי או יום ראשון
 שלו ערב הרגל מותר לספר ולכבס כיון שאי אפשר לו לעשותם בלילה אבל אסור לרחוץ עד הלילה כיון
 שאפשר לו לרחוץ בלילה אע"פ שמותר לכבס מבעוד יום אסור לו ללבושן עד הלילה וריב"א כתב כמו שאסור
 לרחוץ כך אסור לכבס כל היום ומיהו בערב סמוך לחשיכה מותר בשניהם וא"צ להמתין עד הלילה והרמב"ם
 כתב שאינו מותר לא לגלח ולא לרחוץ ולא לסוך ולא לעשות שום מלאכה עד שנכנס י"ט וי"ט מפסיק שאר
 הז' ולאחר י"ט משלים ל' מיום המיתה וסברא ראשונה הוא סברת הראב"ד ולזה הסכים א"א ז"ל והא דרגל
 מבטל גזירת ל' דוקא בשאר מתים אבל באביו ואמו אינו תלוי בשלשים אלא אסור לספר עד שיגערו בו חביריו

5

שם קברו ברגל רגל עולה לו למנין ל' או לא קא מספקא ליה מאי דתנן במתניתין הרגלים אינם עולים אי קאי אגזרת ז' בלחוד אי קאי אגזרת ל' וכל שקברו קודם הרגל ב' ימים פשיטא ליה לרבנן דעולין (ליום) למנין ל' כדמוכח סוגיא וטעמא דמילתא הואיל וכבר חל עליו אבלת ל' בכלל אבלות ז' והוא נוהג באבלות ל' ברגל אבל כשקברו ברגל שלא חל עליו אבלות ז' ואינו מתחיל למנותן כלל מספקא ליה אם נתחיל למנות ל' קודם שנתחיל מנין ז' או לא כנ"ל ובתוספת גמגמו אמאי פשט ליה הא טפי מיהא:

למנין ז' לא קא מבעיא לי דפשי' דאינו עולה דהא לא נהג מצות ז' ברגל. פי' לר"י ז"ל אתי שפיר דלא נהגא כלל ברגל ואפילו בדברים שבצנעא אבל לרבי' שמשון ז"ל וההמב"ן ז"ל אית להו לפרושי דלא נהגא בדברים שבפרהסיא מיהת ואלו גלוח דגזרת ל' הוא נוהג בכלל ברגל ואע"פ שהוא דבר של פרהסיא ואעפ"כ קשה הדבר דאמאי פשי' ליה דלענין ז' עולה מפני שאינ' נוהגת בדברים שבפרהסיא והלא שבת עולה ואע"פ שאינה נוהגת בדברי' שבפרהסיא ואם מפני הטעם שאמרו בירוש' מ"מ היכי תלי הכא טעמא משו' דלא נהגא בדברים שבפרהסיא ומי' בפ"ק דכתובות מכרעא קצת סברא דהני רבנן ז"ל כדכתבי' התם וי"ל לדבריהם דהא דאמרי' לענין ז' לא קא מיבעיא ליה דהא לא נהגא וכו' י. מילתא בעלמא קאמר ולא צריך ליה דהא מתני' קתני ואינן עולין ועל כרחין מיירי לענין ז' מיהת. ולר"י ז"ל ה"ק לענין ז' לא קא מיבעיא ואפי' לא תנינן ליה מסברא פשי' ליה:

20a

כל שהוא משום עסקי רבים אין רגל מפסיקו. אינן נמנעין מפני הרגל כגון נחמה וה"ה להבראה במועד ומי שנקבר במועד אבל בירוש' משמ' שאין מברין לא במועד ולא בחנוכה ופורים ומחלוקת המפרשי' היא. ולקמן

6

נפרש ומי לעולם אין הבראה אלא ביום ראשון ולא אפי' בסעוד' שהם בליל שני:

קברו ג' ימים בסוף הרגל וכו' פירש לאו דוקא ה"ה שמונה ז' אחר' הרגל פירשו הגאונים ז"ל אחר הרגל של תורה וי"ט שני דרבנן עולה לו דכחול שוויה לענין זה והקובר את מתו בי"ט שני והוא יום מיתה ויום קבורה גם כן אומרים הגאונים ז"ל דאבלות דאורייתא היא ונוהג בו בכל הלכותיו אלא שאינו קורע וכבר אמרנו שכן דעת התוספות והרמב"ם ז"ל האריך בענין זה והסכים לדעת הגאונים ז"ל ואפילו לדעת הגאונים ז"ל דוקא ז' מתי מצוה המפורשים בתורה ונא על מה שהוסיפו עליהם שהם דרבנן:

מאי לאו אסיפא פירש אפילו אסיפא ופריק דארישא דוקא דההיא פשי' ליה כדכתיבנא לעיל:

ומלאכתו נעשית על ידי אחרים פירש אפילו כשאינו דבר האבד וכן נמי עושין לו בה עבדיו ושפחותיו בצנעא דאע"ג דאין רגל מפסיק אקילו בה רבנן י"א דנפק' מינה לדין כשקברו בתוך הרגל ומונה ז' אחר הרגל וכן נראה דה"ה שאם הוא עני שעושה בצנעה בתוך ביתו וי"א שלא הקל התנא בזה אלא כשקובר מתו ב' ימים קודם הרגל ונראין דבריו:

אפילו קברו ברגל פירש עולה הרגל למנין ל'

קיים כפיית המטה קודם הרגל נראה דדוקא נקט האי לישנא לאפוקי אם הזיד ולא נהג אבלות כלל וקמ"ל דכיון שקיים אחד מדרכי אבלות ואפילו זו שהיא חוץ לגופו שהיא ממצו' עשה שבאבל הרגל מפסיקו ואע"פ שהזיד בשאר והיינו דלא קתני הקובר את מתו והא אתא לפרושי לדברי כל התנאים ואמוראים וכן דעת הראב"ד דמי שהזיד ולא נהג אבילתו קונסי' אותו לנהוג אבלות והוי דומיא דנזיר שעבר על נזרותו ויש חולקים דמשמתי' ליה בלחוד:

האלס ענין מלאכה, ר"ש מו"ק פ"ג סי' לו, רבנו ירום נמי כח ח"צ ללו, שיטה לתלמיד רבנו יחאל מפרש מו"ק י"א: כ"א: עיין שו"ע יו"ד סי' שפ, ובש"ך שם סי' ק"י, ועיין חתם סופר יו"ד סוף סי' שפ (א"ה).
ט) מועד קטן טו:

7

בַּמָּה וּבַמָּה. וּבְשֶׁהִיא אָדָם מְדַבֵּר זֶה לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא ^[ג], הִיא אֹמֵר: זֶה הֵיְתָה תַּחֲלֵת זְכוּתִי.

פרק חמישי

הלכה א א אבל כל שבועה ימים אסור לעשות

מבטלין) וסוף אבות דרבי נתן: **פרק ה א ובניו ובנותיו.** שמעשה ידיהם שלו. שו"ע (יו"ד סי' שפ סעיפים ד-ה). והיינו אם סמוכים על שלחנו אפילו גדולים אבל אם אינם סמוכים וכו' אפילו קטנים

מעשה ידיו לעמנו כמ"ש בחו"מ (סי' ער ס"ב). ש"ך שם (סק"ג). ועיין בחוס' מו"ק (כ"א. ד"ה אלו דברים):

שינויי נוסחאות

- [ט] בכת"י א' איתא תשמישי תחת זכותי.
- [טא] בנוסחת הגר"א איתא בשעה שלא איתא חטאתי ארבוותא עוונות.
- [טב] בנוסחת הגר"א איתא בשעה שלא נתכוונתי תחת אלו נתכוונתי.
- [ג] בנוסחת הגר"א איתא כשהיה רבי עקיבא זוררו.

נחלת יעקב

הירושלמי מוכח כמו שכתבתי שהטעם שחייב מיתה משום שלא שימש תלמידי חכמים:

פרק ה א ב' ד' ימים. ובמו"ק (כ"א): איתא אבל כל שלשה ימים הראשונים אסור בעשיית מלאכה אפי' עני המתפרנס מן הזדקה, מכאן ואילך עושה בצנעה בחוק ביתו ע"כ. ואם כן משמע דדוקא שלשה ימים הראשונים אסור במלאכה והכא קמני כל שבעה. כבר כתבו חוס' שם בד"ה מכאן ואילך ושם הביאו חוס' ראיה מצרייתא זו וכתבו דדוקא לעני מותר מכאן ואילך אבל בעשיר שיש לו צמח לפרנס אסור כל ז', וכן משמע מלשון הגמרא דבג' ימים הראשונים אפי' לעני אסור ומכאן ואילך עושה בצנעה קאי נמי על העני, וחוס' הביאו דיעות אחרות בזה, ועיין בד"י סי' ש"פ שהביא כל הדיעות ואסיק דדוקא לעני מותר לאחר ג' ימים אבל לעשיר אסור כל שבעה: לעשות מלאכה. בגמ' (כ). אסמכוהו אקרא דכתיב (עמוס ה') והפכתי חגיכם לאבל מה חג אסור במלאכה אף אבל אסור במלאכה. והטעם שהחמירו

נמי בקורבה קוצרו צאיזה שירצה, והטור כתב צהדיא אם היה שמהן שוות בקורבה. ובמסכת צנא קמא (פ"א): מוקי הש"ס לצרייתא דהכא צמוטל המת על המיזר ברוחצ הדך והעונרים מאהלים עליו ומטמאות לכן מותר לפנותו, דאי לאו הכי אסור לפנותו דקיימא לן מת מלוה קנה מקומו כדאי' שם ובסנהדרין פרק נגמר הדין:

ל'ד מע"ין ע"יך כו'. בכתובות (י'). כתבו חוס' הטעם משום דמת מלוה קונה מקומו. ועוד כתבו שם טעם אחר לפי שלא שימש תלמידי חכמים, כדמשמע לקמן במסכת דרך ארץ (זוטא פ"ח) שקיים שם ודלא שימש תלמיד חכמים קטלא חיוב, וכן משמע מלשון הירושלמי שאביא לקמן: ומה אם עבשיו כו'. עד סוף ההלכה הלשון מגומגם, ומלאחי הגירסא נכונה בירושלמי מסכת נויר (פ"ו ה"א) וז"ל מה אם שבעה שנתכוונתי לזכות נתחייבתי, שבעה שלא נתכוונתי לזכות על אחת כמה וכמה, באותה שעה לא זמתי מלשמש חכמים. וכן הביאו הרי"ף והרא"ש בהלכות עומאה (סי' ג), ומלשון

שמחת יהודה

(יז.), ומרן בית יוסף (יו"ד סי' סה) העתיק גרסת הספר בג' תחומי שבת. ומ"ש שם דהאי עובדא איתיה נמי פרק כ"ג דנויר ע"ש, נראה שכך צריך לומר ואיתיה נמי בירושלמי פרק כ"ג דנויר:

אוצר מפרשים

אמרינן בסנהדרין (נט). כל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני, לישראל נאמרה ולא לבני נח, והכא נמי כיון דלא כתב בישראל לישראל נאמרה. ויש לומר דטעמא דלישראל נאמרה משום מי איכא מידי וכו' כדאיתא התם, ובחולין (לג. ד"ה אחד) כתבו החוס' דריש לקיש לית ליה מי איכא מידי וכו' ע"ש דא"כ יש לומר דהירושלמי אויל אליבא דר"ל. ועיין בספר אור חדש עה"ת בפרשת ויחי מה שכתב בזה.
(משמרות כהונה - השמטות)

ל'ד הכי גרסינן והייתי מטפל בו כב' תחומי שבת וכו'. ובירושלמי ריש פרק כ"ג דנויר ובמס' דרך ארץ זוטא גרסינן ארבעים מילין, ועיין מה שכתבו החוס' פ"ב דכתובות

ל'ד אמר רבי עקיבא זו היתה תחילת זכותי וכו'. פירוש דעל ידי זה זכיתי בתורה. ומה שכתב הרב בנין יהושע תחילת הדין, לא נהירא. ובמסכת דרך ארץ (רבה) [זוטא] (סוף פ"ח) גרסינן תחילת שמושי לפני חכמים, וכן הביאו הנסחא החוס' בכתובות (יז. ד"ה מבטלין). (כבר לאזן להדיא) **פרק ה א אבל כל שבועה וכו'.** בירושלמי הביאו החוס' בפרק ג' דמו"ק יליף מדכתיב ויעש לאביו אבל שבעת ימים, ופריך וכי למידק מקודם מתן תורה. וקשה מאי פריך הא

פעם אחת דאי לא ו איכא פסידא יתירו שס: לאחד וכו'. ו אבל גומר, וכן הוא אחרים: רבי יוסי וכו' יגמור. שם א יוסי אומר זולף וגו' דשפיך קרי זילוף. ו

בג' ימים הראשונים לאמרינן (כו): שלשה וצירושלמי דמועד קנ ובניו ובנותיו. כתב הבית יוסף סימן ש" ידיהם שלו אבל באי ודיניהם כמצואר צהלו דבר האבוא. ב גורפין י"ו חביוח לשון זה, ולכאורה חביותיו ממולאים אלל יפקד היין: זיתיו הו הבד להוציא מהן שמן על גבי בית הצד וסוח עבד הכי איכא פסח אסור אלא לאחר אצילת לסחוט הכל צימי אצלו

פרק ה א ובניו הסמוכים על ע שפ) אפי' הם גדולים א (אבל פ"ה ה"ז) רמז לא והפכתי חגיכם לאבל וכו', וכן אסור לישא רמז לומר שאינה ראה שכתב בהן מנין וכו' ו המקרא רק רמז בעלז השמועה, וכמו שכתב

ובהמתו וכו'. נראה להגהות אי לחומרא, משמע דספיק

ב זיתיו הפוכין. שהומיני
 לימנס על גבי הצד להוציא
 מהן שמן. רש"י צמו"ק
 (יא:). וז"ל הר"צ ריש פ"ג
 צמו"ק, דרך צני אדם
 שמהפכין הזימים צמו"ק
 המעטן שהם צבורים צו
 כשרואים להכניסם לצית הצד,
 ואי לא מסיק להו לצד לטחנן
 לאחר שהפכין פסדי: טוען
 קורה ראשונה. כלומר
 נותנו [על גבי צית הצד
 צרגל וסוחט עליהן] הקורה
 פעם אחת דאי לא עזיד הכי
 איכא פסידא יתירא. רש"י
 שם: לאחד וכו'. ז"ל לאחד
 אצל גומר, וכן הוא בצפריס
 אחרים: רבי יוסי אומר
 וכו' יגמור. שם איחא רבי

יבי עקיבא. רבי
 הארץ היה
 [מי שהיה] אלו
 פסחים (מע:)
 י נתן (פ"ו):
 צי. תחלת הדין:
 ת דמים. מפני
 קנה מקומו
 ושע צן נון
 ק (פא.). ועיין
 וא פ"ח מש"ש.
 ות (י). ד"ה
 לכה (כט). ד"ה
 אצות דרבי
 זן:

א ובניו
 ורתיו. שמעשה
 צו"ע (יו"ד סי'
 ה). והיינו אם
 שלחנו אפילו
 אם אינם
 אפילו קטנים
 לו דברים):

יתה משום שלא

א אצל כל שלשה
 כה אפי' עני
 עה צמו"ק ציתו
 וראשונים אסור
 וס' שם צד"ה
 ו וכתבו דדוקא
 ו צמה לפרנס
 ימים הראשונים
 קאי נמי על
 צ"י סי' ש"פ
 לאחר ג' ימים

מלאכה, הוא ובניו ובנותיו ועבדיו ושפחותיו
 ובהמתו. בשם שהם והוא אסור^א לעשות, כך
 אחרים אסורים לעשות לו.

הלכה ב עושין לו מלאכה שהיא אוכדת (לו),
 כונסין לו גרנו, ובועטין לו גתו^ב, גורפין^ג לו את
 תביותיו. זיתיו הפוכין, רבי יהודה אומר: טוען
 קורה הראשונה, לאחר אבל^ד גומר^ה. אמר לו רבי
 יוסי: והלא אוכדין הן, אלא יגמר.

הלכה ג^ז פשתנו לעלות^ז מן המשרה, צמרו לעלות
 מן היורה, אם יש שם אחרים, מסלקין עמו^ח, אם
 לאו, מסלקין^ט בצנעא^ט.

יוסי אומר זולף וגומר וגף כדרכו. ופרש"י זולף וגומר כדרכו כלומר נותנו על גבי צית הצד וסוחט הכל. כל מידי
 דשפיך קרי זילוף. ע"כ: ג פשתנו לעלות וכו'. כל הנהו אית צהו פסידא אי לא עזיד להו. רש"י שם: מסלקין
 עמו. ר"ל עזרו:

נחלת יעקב

צג' ימים הראשונים יומר מבשאר ימים כתבו הפוסקים לפי
 דאמרינן (כו:): שלשה לצבי ואם יעסוק במלאכה ינטל מצבי.
 ובירושלמי דמועד קטן (פ"ג ה"ו) הוצא טעם אחר וע"ש:
 ובניו ובנותיו. כתב הרמב"ן בצפר תורת האדם וכן כתב
 הבית יוסף סימן ש"פ דדוקא בצמוכים על שלחנו דמעשה
 ידיהם שלו אצל צאינס סמוכים על שולחנו הו' כאחרים,
 ודיניהם כמבואר בהלכות דלקמן שמומרים לעשות לו מלאכה
 דבר האבוד, וכן כתב צו"ע סי' ש"פ:

ב גורפין לו חביותיו. בכל הפרק של מי שהפך לא מנינו
 לשון זה, ולכאורה נראה שהוא לשון סתימה שאם היו
 חביותיו ממולאים אצל הגם סותמין אותו, דאם אינם סותמין
 יפסיד היין: זיתיו הפוכין. שהומין את זיתיו כדי ליתן צצית
 הצד להוציא מהן שמן: טוען קורה הראשונה. כלומר נותנו
 על גבי צית הצד וסוחט עליהם את הקורה פעם אחת דאי לא
 עזיד הכי איכא פסידא יתירא. אצל יומר מהורה הראשונה

דרבי יהודה ורבי יוסי מיירי דוקא על ידי אחרים אצל על ידי
 עלמו סבירא ליה לרבי יהודה ורבי יוסי דאפילו דדבר האבוד
 אסור, וכן כתב רש"י להדיא צריש פרק מי שהפך (מ"ק יא:).
 והא דקתני הלכה צ' ואם אין שם אחרים מסלק צנעה הוא
 דעת רבן שמעון בן גמליאל בגמרא כמו שאצאר לקמן, אצל
 לרבי יהודה ורבי יוסי על ידי עלמו אסור אפי' דדבר האבוד:
 ג פשתנו לעלות מן המשרה. זהו דעת רש"י צריש פרק
 מי שהפך (יא:). והא דקתני פשתנו לעלות כו', לאו דוקא
 אלא בכל מידי דדבר האבוד סבירא ליה לרבן שמעון בן גמליאל
 דאם אין אחרים מותר לאכל לעשות צעמנו, והכי איתא להדיא
 צריש פרק מי שהפך רש"י ג אומר זיתיו הפוכין ואין שם אומן
 אלא הוא, כדו לגוף ואין שם אומן אלא הוא, פשתנו לעלות
 מן המשרה צמרו להעלות מן היורה ואין שם אומן אלא הוא,
 הרי זה יעשה צנעה עכ"ל ועיין צ"י סי' ש"פ שהביא
 מחלוקת החותמות דבר אי הויא לי רבין שמואל זי

א) מועד קטן יא: מוס' הלא"ש שם.
 ז) מועד קטן יא:

שינויי נוסחאות
 א) בנוסחת הגר"א הגירסא שהוא והם אסורים. ובכתי"א וגי' ליתא לתוכה הם.
 ב) בנוסחת הגר"א איתא גורנו תחת גתו. והרמב"ן בתורת האדם (ענין האכלות אות נה) הביא פבועטין לו יינו.
 ג) בכתי"א א' הגירסא גפין תחת גורפין. וכ"כ לגרוס בשמחת יהודה. וראה בגחלת יעקב.

ד) בנוסחת הגר"א איתא האבילות תחת אבל. וכן הוא בכתי"א א'.

ה) הרמב"ן (שם) הביא טוען קורה הראשונה ופניח את השניה לאחד האבל ויגמור. בשמחת יהודה כתב לגרוס טוענין לו קורה ראשונה אבל לא גומרין. וכן בדברי ר' יוסי גרס אלא גומרין. והיינו שלו עצמו אסור לעשות מלאכה, אלא רק לאחרים מותר לעשות עבדו.

ו) בנוסחת הגר"א איתא להעלות, וכן בסמוך. וכן הוא בכתי"א א'.

ז) בנוסחת הגר"א איתא אותו תחת עמו.

ח) בכתי"א א' הגירסא מסלקין תחת מסלקין. וכ"כ לגרוס בגחלת יעקב.

ט) כל הלכה זו נשנתה בכתי"א וגי' אחר הלכה ד.